

Jaarverslag over het toezicht op de informatiehuishouding in 2022 van de archivaris aan het bestuur van de BghU

Versie 230614

Inleiding

De Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) heeft het beheer van de archiefbewaarplaats en het toezicht op de informatiehuishouding belegd bij de gemeentearchivaris van Utrecht, werkzaam bij Het Utrechts Archief (HUA).

In dit document breng ik als archivaris verslag uit aan het bestuur van de BghU over het toezicht op de informatiehuishouding in 2022, zoals voorgeschreven in art. 8 lid 1 Beheersregels informatiebeheer BghU 2021. Het bestuur is onder de Archiefwet bestuurlijk verantwoordelijke (zgn. 'zorgdrager') voor de informatiehuishouding van de BghU. De provincie verwacht uiterlijk medio juli deze verantwoording te ontvangen als onderdeel van de interbestuurlijke toezichtinformatie, aanvullend op de kritische prestatie-indicatoren (KPI's) van de BghU over de informatiehuishouding.

In dit jaarverslag belicht ik mijn belangrijkste werkzaamheden en bevindingen als toezichthouder in 2022. Dit keer zijn er geen nieuwe aanbevelingen, wel een aansporing om vaart te maken met een reeks eerdere aanbevelingen. Het is gebruikelijk om dit jaarverslag en de aanbevelingen te voorzien van een managementreactie. Conform de samenwerkingsovereenkomst van de BghU en HUA is het strategisch informatieoverleg (SIO) met de directeur en de coördinator Dienstverlening gecontinueerd en gestructureerd, ondersteund door een tactisch informatieoverleg (TIO), dat in 2022 tweemaal is gevoerd.

dr. K. van Vliet
gemeentearchivaris van Utrecht
q.q. archivaris van de BghU
14 juni 2023

Toezichttaken en bevindingen in 2022

In deze paragraaf belicht ik de belangrijkste toezichttaken en bevindingen in 2022. Ik ga in op de ontwikkelingen binnen de BghU die raakten aan de informatiehuishouding en de manier waarop de toezichttaak in het afgelopen jaar gestalte heeft gekregen. In de jaarverslagen over 2017, 2019 en 2021 heb ik verschillende aanbevelingen gedaan. In 2021 is invulling gegeven aan twee aanbevelingen die al geruime tijd openstonden: het vaststellen van nieuwe regelgeving voor het informatiebeheer van de BghU en de actualisatie van het mandaatregister BghU. In 2022 werd helaas minder progressie geboekt. Een reeks eerdere aanbevelingen, in 2021 samengevoegd tot één nieuwe, wordt daarmee urgent.

Als aanbevelingen zijn ingevuld, worden zij groen en vervallen in het volgend jaarverslag. Is dat niet het geval, dan worden zij geel. Als het niet invullen van een aanbeveling schadelijke gevolgen dreigt te krijgen voor de BghU, wordt deze rood.

Inrichting informatiehuishouding, verbeterplan en capaciteit

De BghU heeft een spannend jaar achter de rug met de aanbesteding en implementatie van meerdere kernapplicaties, waaronder de belastingapplicatie Gouw Belastingen. In 2021 werd de coördinator Klantcontact betrokken bij de voorbereidingen, vooronderzoek en inrichting van Gouw Belastingen. Het gehele jaar 2022 stond voor de organisatie in teken van installatie, analyse en testconversie, het testen van werkprocessen en koppelingen, definitieve conversie en opleidingen. In oktober en november volgden de in productie name en nazorg.

Tijdens het SIO van 12 april 2021 sprak ik mijn verwachting uit dat in 2022 met wat extra aandacht en inzet vooruitgang geboekt zou kunnen worden in de informatiehuishouding. Het fundament hiervoor was immers gelegd met de door adviesbureau DOCFactory opgeleverde producten. De inschatting was toen dat de BghU hier in 2022 een serieus begin zou kunnen maken. De realisatie daarvan is door de bovenstaande ontwikkelingen echter flink in het gedrang gekomen. Ik begrijp goed dat de BghU gezien de uitdagingen waar de organisatie voor staat, prioriteit heeft moeten geven aan deze ingrijpende ICT-transitie. Maar ik zie mij wel genooddaakt het belang van de eerder aanbevolen verbeteringen, vorig jaar gebundeld in één nieuwe aanbeveling 2021-1, nogmaals te onderstrepen. Langer wachten betekent niet dat ze minder urgent worden, integendeel. Het gaat stuk voor stuk om bouwstenen die noodzakelijk zijn voor een goed functionerend informatiebeheer en die de basis vormen voor bijvoorbeeld een goede toepassing van selectie en vernietiging en de door BghU al langere tijd nagestreefde vervanging.

2021-1
nog niet
afgerond

Geef binnen een vastgelegd tijdsplan prioriteit aan het informatiebeheerplan, het kwaliteitssysteem en het systematisch overzicht. Ontwikkel met het opstellen van deze instrumenten de inrichting van de informatiehuishouding en integreer dit met het informatiebeveiligingsbeleid en controlplan. (Deze aanbeveling vervangt die van 2016-2, 2017-1, 2017-4 en 2017-6.)

Met het opstellen van organisatie breed informatiebeleid werd in 2022 een start gemaakt. De verwachting is dat dit in 2023 nader zal worden uitgewerkt. Op inhuurbasis werd de functie van informatiebeveiligingsfunctionaris (CISO) ingevuld. Het beoogde overleg tussen functionaris gegevensbescherming (FG), CISO en coördinator Klantcontact kwam door de wisseling van de gesprekspartners echter nog niet goed van de grond. Het is

belangrijk om de onderlinge afstemming tussen de verschillende aandachtsgebieden binnen het informatiebeheer verder invulling te geven.

2021-2
nog niet
afgerond

Leg tussen de beleidsvelden met betrekking op monitoring en toezicht een duidelijker verband in de vorm van beleid en zorg dat daarbij er evenredig aandacht is voor de vier B's¹.

Kennis van informatiehuishouding

In het eerste kwartaal van 2023 worden de aanslagen uitgestuurd. Dit wordt de ultieme test voor de nieuwe belastingapplicatie. Daarna is het voornemen dat de openstaande aanbevelingen van de archivaris worden opgepakt, hiervoor zal kennis en capaciteit worden ingehuurd. In het kader van kennisontwikkeling maakte de coördinator Dienstverlening BghU in december een start met de opleiding Informatieadviseur, georganiseerd door de gemeente Utrecht. De uitbreiding van uren van de coördinator Klantcontact van 0,1 fte naar 0,25 fte om de informatiehuishouding in te richten, bleek in 2022 nog niet mogelijk. Gelet op de totale formatie en schaal van dataverwerking bij de BghU is 0,25 fte eigenlijk al te weinig.

Het implementatietraject van de belastingapplicatie Gouw Belastingen biedt ook nieuwe kansen om te komen tot een goede aanpak van de informatiehuishouding en zaakgericht werken. Met de implementatie van deze applicatie heeft een groep van medewerkers de rol van keyuser op zich genomen. De BghU heeft met de kennis en het potentieel van deze keyusers een werkwijze in het leven geroepen die zich niet hoeft te beperken tot de implementatie van enkel deze ene applicatie. De BghU is al langere tijd voornemens om een document management-systeem (DMS) aan te besteden en implementeren. De huidige situatie van eerder opgedane ervaringen en de inzet van keyusers kan dit proces vergemakkelijken.

2017-5
nog niet
afgerond

Vertaal de geïnvesteerde kennis over informatiebeheer van de coördinator Klantprocessen door naar de rest van de organisatie. En combineer dit met de kennisborging omtrent gegevensbescherming en informatiebeveiliging.

Aanbesteding belastingapplicatie

Het jaar 2022 stond bij de BghU vooral in het teken van een ICT-transitie: meer dan tien applicaties werden vervangen, zoals de belastingsoftware, basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) en geografie. In oktober 2022 werd de eind 2021 aanbestede belastingapplicatie van GouwIT gelanceerd.

De archiefinspectie heeft ter voorbereiding op de migratie van de belastingapplicatie bij een aantal documenten meegelezen; hier is verder geen actie op gevolgd. Eind 2022 is de vervanging van enkele applicaties zoals het DMS wat naar achteren geschoven. De vereiste migratieverklaring zoals beschreven in artikel 25 van de Archiefregeling moest eind 2022 nog komen. Hiervoor zijn ook voorschriften opgenomen in artikelen 7 en 9 van de Beheerregeling informatiebeheer BghU.

¹ De 4 B's: **Beschermen** (de AVG, de Privacyverordening en de FG); **Beveiligen** (de Baseline Informatiebeveiliging en de CISO); **Beheren** (de Archiefwet, het Kwaliteitssysteem en recordmanagement) en **Beschikbaar stellen** (actieve openbaarheid).

Handboek vervanging

De opzet van het Handboek vervanging van adviesbureau DOCFactory werd in 2022 niet verder uitgewerkt. Dit handboek is opgezet om een besluit namens het bestuur mogelijk te maken, om de papierstroom die de BghU nog binnen krijgt, rechtmatig te scannen en vernietigen. Daardoor kan de BghU verder met een volledig digitale informatiehuishouding. Net als bij andere overheden geldt ook voor de BghU dat het aandeel papier elk jaar afneemt, maar voor een deel nog steeds bestaat.

Voorziening Stichtse Vecht

Tijdens het strategisch informatieoverleg (SIO) van 2022 bleek het achterhalen van een migratieverklaring bij de terbeschikkingstelling van de informatiebestanden van Stichtse Vecht, n.a.v. de toetreding van de gemeente Stichtse Vecht tot de gemeenschappelijke regeling van de BghU op 1 januari 2020, een gepasseerd station. Hierdoor ontbreekt het aan verantwoording, zoals voorgeschreven vanuit de Archiefwet, hoe er destijds is gemigreerd. Nu is onduidelijk of op de lange termijn authenticiteit, integriteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid zijn behouden. De BghU kan hier mettertijd hinder van gaan ondervinden. Daarmee is een risico ontstaan dat te vermijden was geweest – precies datgene waarvoor ik uw organisatie had willen behoeden. In dit stadium acht ik het echter niet langer zinvol mijn eerdere aanbeveling op dit punt te handhaven.

2019-1
vervalt

Tref een voorziening voor de archiefbescheiden aangaande de toetreding van Stichtse Vecht bij de BghU.

Vernietiging

In 2022 heb ik geen verzoek gekregen om een voornemen tot vernietiging te toetsen. Ik wil erop wijzen dat voor een aantal werkprocessen de bewaartermijn voor een derde keer op rij is verstreken en hiermee de rechtmatigheid wordt overschreden (Archiefwet 1995). Zie ook de Beheersregels informatiebeheer BghU 2022, waarin nu het proces voor rechtmatige vernietiging expliciet is gemaakt. Omdat het hier ook persoonsgegevens betreft, is deze situatie niet alleen onrechtmatig vanuit de Archiefwet maar ook vanwege de AVG. Ik verwacht in mijn volgende jaarverslag te kunnen melden dat de BghU hier vorderingen mee heeft gemaakt.

Toezichttaken van de archivaris in 2022

In de samenwerkingsovereenkomst van de besturen van de BghU en HUA is een aantal toezichttaken opgenomen die de archivaris moet uitvoeren in de periode tot en met 2022. Deze paragraaf belicht de uitvoering van die taken in 2022.

Strategisch en tactisch informatieoverleg (SIO/TIO)

Volgens de overeenkomst moet elk jaar een keer SIO en twee keer TIO worden gevoerd. In 2022 is het SIO met de directeur gevoerd op 12 april, de TIO's op 10 maart en 6 oktober. Besproken werden o.a. de aanbesteding belastingapplicatie en de migratie belastingstelsel Centric.

Formele advisering

Bij besluitvormingstrajecten over onderwerpen die vallen onder de Archiefwet, wordt een beroep gedaan op het advies van de archivaris als toezichthouder. In 2021 werd er geen advies aangevraagd. HUA heeft ter voorbereiding op de migratie van de belastingapplicatie wel enkele documentatie meegelezen, hier is verder geen actie op gevolgd.

Follow-up inspectie

De follow-up op de nulmeting is gedurende de looptijd van de overeenkomst gepland, maar vond niet plaats in 2022. Aan het eind van het jaar vond een overleg tussen de BghU en HUA plaats over het actualiseren van de Samenwerkingsovereenkomst BghU-HUA 2023-2024, hier werd o.a. besloten om de frequentie van de TIO's te verhogen en in 2024 te kijken of een nulmeting opportuun is. Dit wordt afgestemd met de directeur.

Toetsing van vernietigingslijsten

De toetsing van overzichten van archiefbescheiden die voor vernietiging in aanmerking komen, vindt in de regel jaarlijks plaats. Dit heeft in 2022 niet plaatsgevonden.